

معاونت پژوهش‌های
کاربردی

سند

نظرات استدلالی

طرح استفساریه ماده (۸۱) قانون مالیات‌های مستقیم

شماره مسلسل: ۴۰۳۲۰۷۲

تاریخ: ۱۴۰۳/۰۹/۱۰

باسمه تعالی

نظرات استدلالی شورای نگهبان

در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی

طرح استفساریه ماده (۸۱)
قانون مالیات‌های مستقیم

تاریخ تصویب: ۱۴۰۰/۱۱/۱۸

کد ترازش: ۴۰۳۲۰۷۲

۱۴۰۳/۰۹/۱۰

تاریخ نظر شورای نگهبان: ۱۴۰۰/۱۲/۷

پژوهشکده شورای نگهبان

درباره‌ی مصوبه

طرح «استفساریه ماده (۸۱) قانون مالیات‌های مستقیم» بنا به پیشنهاد (۴۸) نفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی در تاریخ ۱۳۹۹/۱۱/۷ اعلام وصول و جهت طی مراحل قانونی به هیئت رئیسه‌ی مجلس تقدیم شد. در مقدمه‌ی توجیهی این طرح آمده است: «بر اساس ماده (۸۱) قانون مالیات‌های مستقیم، درآمد حاصل از کلیه فعالیت‌های کشاورزی از پرداخت مالیات معاف می‌باشد. سازمان امور مالیاتی کشور واحدهای تولید کمپوست پرورش قارچ خوراکی را واحدهای صنعتی و کمپوست قارچ را یک نوع کود عالی یا مشابه کمپوست زباله شهری تلقی می‌نماید. در صورتی که کمپوست قارچ، بستر اصلی پرورش قارچ و مشابه نقش خاک یا بستر کشت در تولید محصولات زراعی و باغی دیگر را دارا می‌باشد.»

این طرح جهت بررسی کارشناسی بیشتر به کمیسیون کشاورزی، آب، منابع طبیعی و محیط زیست به عنوان کمیسیون اصلی ارجاع شد و در جلسه‌ی مورخ ۱۴۰۰/۳/۱۸ به تصویب رسید. طرح مذکور در تاریخ ۱۴۰۰/۱۱/۱۸ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و طی نامه‌ی شماره ۴۳۹/۱۰۲۲۰۶ مورخ ۱۴۰۰/۱۱/۲۰ برای طی مراحل قانونی مقرر در اصل (۹۴) قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال شد. شورای نگهبان با بررسی این مصوبه در جلسه مورخ ۱۴۰۰/۱۲/۴، مفاد آن را مغایر با موازین شرع و قانون اساسی تشخیص نداد و نظر خود در این خصوص را طی نامه‌ی شماره ۱۰۲/۲۹۷۹۰ مورخ ۱۴۰۰/۱۲/۷ به مجلس شورای اسلامی اعلام کرد.

«نظرات استدلالی شورای نگهبان در خصوص طرح استفساریه ماده (۸۱) قانون مالیات‌های مستقیم»

موضوع استفساریه:

آیا تولید کمپوست قارچ به عنوان بستر اصلی کشت قارچ خوراکی
مشمول فعالیت‌های کشاورزی موضوع ماده (۸۱) قانون مالیات‌های مستقیم

مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳ بوده و از پرداخت مالیات معاف می‌باشد؟

پاسخ:

بلی؛ تولید کمپوست قارچ که بستر اصلی کشت قارچ می باشد جزء
فعالیت‌های کشاورزی موضوع ماده (۸۱) قانون مالیات‌های مستقیم^۱
محسوب شده و از پرداخت مالیات معاف می‌باشد.

▪ دیدگاه مغایرت

تعاریفی که در قوانین و مقررات مختلف از فعالیت کشاورزی شده است^۲ نشان می‌دهد که از منظر قانون‌گذار فعالیت کشاورزی آن دسته از فعالیت‌هایی است که با استفاده از زمین و پرورش گیاهان یا حیوانات به تولید محصولاتی منجر شود که مستقیماً از سوی افراد قابل استفاده باشد. بنابراین نمی‌توان فعالیت‌هایی که محصولات آنها در مراحل پیشینی فعالیت‌های کشاورزی مورد استفاده قرار می‌گیرند را نیز مشمول عنوان کشاورزی دانست؛ چراکه در این صورت، کلیه فعالیت‌هایی نظیر تولید و فروش کود و سم و ماشین‌آلات و تجهیزات

---

۱. ماده (۸۱) قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۸۱- درآمد حاصل از کلیه فعالیت‌های کشاورزی، دامپروری، دامداری، پرورش ماهی و زنبور عسل و پرورش طیور، صیادی و ماهی‌گیری، نوغان‌داری، احیاء مراتع و جنگل‌ها، باغات اشجار از هر قبیل و نخيلات از پرداخت مالیات معاف می‌باشد. دولت مکلف است مطالعات و بررسی‌های لازم را در زمینه کلیه فعالیت‌های کشاورزی و آن رشته از فعالیت‌های مزبور که ادامه معافیت آنها ضرورت داشته باشد معمول و لایحه مربوط را حداکثر تا آخر برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید.»

۲. به عنوان نمونه می‌توان به بند (۱) ماده (۱) آیین‌نامه اجرایی لایحه قانونی اصلاح لایحه قانونی واگذاری و احیاء اراضی در حکومت جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۹/۲/۳۱ شورای انقلاب، قانون مربوط به اصلاحات ارضی مصوب ۱۳۳۹/۲/۲۶ مجلس شورای ملی و لایحه قانونی اصلاح پاره ای از مواد قانون کار کشاورزی مصوب ۱۳۵۹/۲/۲۰ شورای انقلاب اشاره کرد.

کشاورزی را نیز باید مشمول عنوان فعالیت کشاورزی دانست و به استناد ماده (۸۱) قانون مالیات‌های مستقیم، فعالیت آن‌ها را از پرداخت مالیات معاف کرد. در حالی که چنین برداشتی صحیح نیست و در عمل نیز از سوی دستگاه‌های اجرایی مرتبط با موضوع پذیرفته نشده است. بنابراین مشمول دانستن تولید کمپوست قارچ به عنوان فعالیت کشاورزی از طریق تفسیر قانون، مصداق توسعه‌ی قانون و قانون‌گذاری جدید بوده و از این حیث مغایر نظریه‌ی تفسیری مورخ ۱۳۷۶/۳/۱۰ شورای نگهبان^۱ ذیل اصل (۷۳) قانون اساسی است.

▪ دیدگاه عدم مغایرت

«کمپوست قارچ»، ماهیتی متفاوت با فعالیت‌های نظیر تولید و فروش کود، سم و ماشین‌آلات کشاورزی دارد و پرورش قارچ وابستگی کاملی به تولید کمپوست دارد؛ توضیح آنکه کمپوست قارچ، بستری است که قارچ بر روی آن پرورش می‌یابد. در واقع قارچ‌ها به دلیل آنکه نمی‌توانند مانند بسیاری از محصولات کشاورزی با استفاده از نور خورشید، آب و عمل فتوسنتز، مواد غذایی مورد نیاز خود را بسازند، برای رشد همواره نیازمند این هستند که به نوعی مواد غذایی برای آنها به صورت آماده تهیه شود. به این مواد غذایی آماده، اصطلاحاً بستر قارچ یا کمپوست قارچ گفته می‌شود. در واقع تولید کمپوست قارچ بخشی از فرایند تولید قارچ است و بر همین مبنا می‌توان آن را فعالیت کشاورزی دانست. بنابراین پاسخ استفساریه‌ی حاضر، مصداق قانون‌گذاری جدید تلقی نمی‌شود و مغایرتی با نظریه‌ی تفسیری مذکور شورای نگهبان ندارد.

▪ نظر نهایی شورای نگهبان

مصوبه‌ی مجلس شورای اسلامی در خصوص طرح استفساریه ماده (۸۱) قانون مالیات‌های مستقیم، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

۱. نظر تفسیری شماره ۷۶/۲۱/۵۸۳ مورخ ۱۳۷۶/۳/۱۰ شورای نگهبان از اصل (۷۳) قانون اساسی: «۱- مقصود از تفسیر، بیان مراد مقنن است بنابراین تزییق و توسعه قانون در مواردی که رفع ابهام قانون نیست، تفسیر، تلقی نمی‌شود.

مقام معظم رهبری حضرت آیت الله خامنه‌ای مدظله العالی

«... شما استدلال دارید، اما این استدلال برای مجلس، گاهی معلوم نیست، گاهی برای مجمع تشخیص هم درست معلوم نیست، ... در حالی که خوب است در متن آن حکم اشاره‌ای به استدلال بشود و در یک محل جداگانه آن استدلال به تفصیل نوشته بشود.»

در دیدار با اعضای شورای نگهبان (۱۳۷۹/۴/۲۸)

تهران | خیابان شهید بهشتی
خیابان سرافراز | کوچه پنجم | پلاک ۱۱

www.ccri.ac.ir

کدپستی ۱۵۹۷۸۵۶۱۱۳
دبیرخانه ۰۲۱۸۸۵۳۳۴۲۲

پژوهشکده شورای نگهبان